

Leerlingervaringen in het groene lab

‘Goede cijfers en meer theorie’

Ook in het competentiegerichte onderwijs vragen leerlingen om structuur, houvast en organisatie. Zo blijkt op een projectdag van het groene lab. Ze willen soms meer theorie. Een duidelijke leervraag, vindt projectleider Jellema.

“Ik wil graag goede cijfers halen”, zegt Rieneke, leerling in Aalsmeer. Waarschijnlijk worden goede cijfers in haar omgeving zeer gewaardeerd. “Als ik geen cijfers meer zou krijgen, dan ben ik zo weg.”

Bij competentiegerichte onderwijs is vooral het portfolio instrument om aan te tonen dat je zaken beheerst. En in een proeve van bekwaamheid laat je zien of je over bepaalde competenties beschikt. De vraag is hoe dat er dan uitziet, zo’n portfolio en die proeve. Zowel voor docenten, leerlingen als ouders. “Wat zegt dat, zo’n portfolio, wie vult het en krijgen we nog wel cijfers?” Onbevangen vertellen leerlingen over hun ervaringen met het competentiegerichte onderwijs. Marijke, 3e-jaars levensmiddelentechnologie in Leeuwarden, wil graag wat meer theorie. Remco en Patrick, AOC Limburg, vinden dat ze wel erg vaak achter de computer zitten. Rieneke en Jan, beiden Aalsmeer, hebben zo hun twijfels bij

portfolio en projectonderwijs. En Friese leerlingen, behalve Marijke, Patrick en Mariëtte, zijn eensgezind dat de organisatie op school nog niet optimaal is.

Dinsdag 26 april is de vierde en voorlopig laatste projectdag van het groene lab. Zo’n zestig aoc-mensen – soms actief binnen een pilot, soms aan de zijlijn – zijn daarvoor naar Ede gekomen.

Hun scholen zitten in een proces. Logisch dat het dan allemaal nog niet vloeiend verloopt. Het is zoeken en wennen voor leerlingen en voor docenten, maar van de ervaringen leert iedereen. Vandaag stellen ze zich open om te leren en te luisteren en om straks bij te stellen.

Er wordt gekeken naar de resultaten van drie testmaanden. Want ook het onderwijsveld vraagt om reacties. Wat doen jullie? Wat komt eruit? Laat eens wat zien? Elementen zijn dan de werkbaarheid van de cks zelf, de uitvoering van proeven van bekwaamheid en de vulling van portfolio’s.

Foodcompany

Accenten liggen per aoc-vestiging heel anders. Dat is aardig terug te zien in de presentaties. De Wellant-leerlingen uit Aalsmeer die, zeggen ze direct, niets hebben voorbereid, reageren op de vragen uit het publiek. Gewoon zoals ze het voelen. De leerlingen uit Roermond laten via Livelink zien hoe zij werken en wat ze daarbij ervaren. En de Friese leerlingen hebben een powerpoint met veel foto’s in elkaar gezet.

Mariëtte, Marijke en Patrick, 3e-jaars die een uitstroombdifferentiatie van het kwalificatieprofiel ‘teamleider / specialist in de voedings- en genotmiddelenindustrie’ testen, tonen de koelversmaaltijden die zij gaan verkopen. Niet de echte maaltijd, helaas, maar de virtuele. Met enige zorg kijken ze naar de laptop. De powerpoint is een bestand van 160 mb; gaat dat wel goed? Maar na een minuut of 3 kunnen ze starten.

Ze hebben kant-en-klare maaltijden voor in de schoolkantine ontwikkeld,

FOTO'S: TON VAN DEN BORN

◀ *Rieneke en Jan, deelnemers aan de pilot in Aalsmeer*

ken. Soms konden ze ingrediënten goedkoper aanschaffen en ze kregen zelfs sponsoring. Coaching op school was en is er wekelijks. Dan worden 'concrete afspraken' gemaakt, vertellen ze. Bijvoorbeeld over voortgang en oplevering.

Digitaal

De powerpoint kan zo in de portfolio. Dat portfolio is niet iets vrijblijvends, maar er zijn voorwaarden geformuleerd voor de vulling ervan. Net als in Roermond. Er moet voldoende zinvol materiaal in: een resultaat van een vaardigheidsproef, een beoordeling van de bpv-begeleider, een goedgekeurd verslag, een bewijs van een ipc-week.

"Verplichte bewijsstukken", zegt Wim Bonen, docent in Roermond. Hij trapt af voordat Remco en Patrick, in opleiding voor medewerker hoveniersbedrijf / groenvoorziening, aan het woord komen. Patrick toont de coniferen met hun kenmerken, een opdracht die hij heeft uitgevoerd met behulp van internet. Nee, erkent hij, "we hebben ze niet in het echt gezien." Niet de terpentijnachtige geur geroken of de ruwe structuur gevoeld. Bonen luistert en noteert ongetwijfeld waar winst te halen is. Remco en →

kipkerrie en foe yong hai. Eerst markt-onderzoek, vervolgens productontwikkeling en nu kan de Foodcompany, zoals ze hun mini-onderneming hebben genoemd, starten met de verkoop,

3 euro per maaltijd. "We zijn heel benieuwd hoe het gaat lopen."

In de fase van productontwikkeling, vertellen ze, hebben ze bedrijven waar ze voorheen stage liepen, aangespro-

◀ *Patrick, Mariëtte en Marijke, van de Foodcompany in Leeuwarden*

► **Discussie tijdens de presentatie van de Friese leerlingen**

Patrick vertellen intussen dat het op school allemaal veel zelfstandiger is geworden. Er is wel een rooster, maar dat informeert over welke docent op welk moment beschikbaar is. "Ja, je kan dat computerwerk wel thuis doen", vinden ze. En dat doen ze soms ook. "Mijn moeder vindt het maar niks," zegt Patrick. Veel pc en weinig praktijk.

De leerlingen krijgen het meestal wel voor elkaar, maar, zegt Bonen, "de docenten hebben er soms toch problemen mee dat het allemaal digitaal moet. Bovendien vinden ze het lastig om te wachten totdat leerlingen met een leervraag naar hen toe komen." De leerlingen van Wellant zijn bezig met het kwalificatieprofiel 'medewerker bedekte teelt'. Met groot enthousiasme. "Ik vind dat er niet veel leerlingen zijn die zeggen: yes, ik ga naar school", zo begint Rieneke. "Nou, dat heb ik wel." Maar ze wil wel enige

structuur. Je kunt zelf bepalen of je wat doet en veel leerlingen doen dan niks, zegt ze. "Daar heb je alleen jezelf maar mee. Met een les word je tenminste nog een beetje gedwongen." De avo-vakken gaan in Aalsmeer nog traditioneel en het portfolio is er alleen voor teelt en techniek. En bij de proeve van bekwaamheid is ervoor gekozen om echt een handeling uit te voeren. Een andere mogelijkheid is dat je naast of in de plaats van obser-

vatie een nagesprek voert, zoals in Friesland.

Weerstand

Er wordt zo volop gezocht en getest. Een kwaliteitscommissie kijkt dan in opdracht van de AOC Raad naar die proeven van bekwaamheid en naar de pilots in het algemeen. Hoe gaat het, wat gaat er goed of slecht, wat leren we ervan en hoe gaan we verder? Onderzoeker Bram Loog, samen met Kerstin Baumgarten in de kwaliteitscommissie, vertelt dat ook de rol van de docent beoordeeld wordt, het leerproces van de leerling, het gebruik van de projectomgeving Livelink en de plaats van de pilot binnen school. Hoe gaat de docent bijvoorbeeld om met het gegeven dat hij geen strak rooster meer heeft, maar zijn schooltijd flexibel wordt ingevuld?

Een conclusie is onder meer dat de pilots vaak nogal 'instrumenteel' worden aangepakt. Veel opdrachten in plaats van wachten tot het bij leerlingen naar boven komt. Dan is hun inbreng minder. Sowieso is die inbreng niet overal even groot. En soms hebben leerlingen behoefte aan strakkere begeleiding.

Een andere conclusie is dat beroepspraktijk en school nog gescheiden werelden zijn. Het blijkt heel lastig om dat goed aan elkaar te koppelen. Bovendien is de school niet altijd flexibel als de praktijk om inzet van de leerling vraagt, bijvoorbeeld tijdens de oogsttijd.

Livelink blijkt ook nog een probleem. AOC Limburg is daar ver mee, maar veel docenten hebben er, aldus Loog, moeite mee en soms weerstand tegen. En leerlingen geven aan dat het niet

Groene lab

Elf aoc's voeren veertien pilots uit rondom de competentiegerichte kwalificatiestructuur. Doel is om een zogenaamde *backoffice* te vullen, dat wil zeggen dat er op Livelink voor iedereen toegankelijk documenten worden geplaatst over aanpak, opdrachten, stappenplan, uitwerking en pvb's per kwalificatieprofiel. Het groene lab heeft meer doelstellingen. Er wordt ook gestreefd naar draagvlak in het bedrijfsleven voor leren in de praktijk. Met name bij LTO, Cumela en VHG. De VHG bijvoorbeeld krijgt, aldus projectleider Jellema, regelmatig vragen van leden over de veranderingen in het onderwijs en de consequenties daarvan voor de stages.

Discussies binnen het groene lab gaan onder meer over de proeve van bekwaamheid, de vorm en de mate van authenticiteit bijvoorbeeld ("moet je ze wel een heel bollenveld kapot laten spuiten als het verkeerd dreigt te gaan?"), over zelfstandigheid van leerlingen en of je wel moet blijven afwachten tot ze met hun leervraag op je afstappen en ook over gebruik van Livelink.

Het groene lab wordt 21 juni formeel afgesloten, waarbij ook lijnen naar de toekomst worden uitgezet. De discussies gaan dan ongetwijfeld nog door.

echt aansluit bij hun belevingswereld. En ten slotte vinden veel mensen het lastig dat er zoveel parallelle processen zijn. De pilots zijn vaak op een aspect gericht, bijvoorbeeld de vertaling van een kwalificatieprofiel in concreet onderwijs, de vulling van een portfolio en feedback daarop of zelfstandig onderwijs en het gebruik van de computer daarbij. Combinatie, zo ervaren docenten, maakt de zaak complex.

Verdieping

Het blijft voorlopig nog een proces. Ervaringen, zowel positief als negatief,

helpen vooruit. En het is dan zeer te waarderen en heel moedig, zo benadrukt de projectleider van het groene lab Klaas Jellema, als een aoc-vestiging zich openstelt voor de andere vestigingen. “Het project is toch ook bedoeld om gaandeweg wijzer te worden.” En tegelijk wordt de *backoffice* gevuld. Het ‘achterkantoor’ (op Livelink) wordt als het ware vol gezet met competentiegerichte leeractiviteiten. Afspraak is dat iedereen daar alle materiaal beschikbaar stelt. Bijvoorbeeld materiaal van wat er in Friesland gebeurt. “Een heel leuk project”, vindt Marijke. “Ondanks een paar probleempjes. En ik vind ook dat er af en toe wel iets meer theorie mag.

Dat geeft toch verdieping. Ik ben zelf niet altijd verzot op theorie, maar je maakt een heel proces mee, ook tijdens de stage. Dan wil ik er soms toch wel iets meer van weten.”

“Kijk, dat is nu een duidelijke leervraag”, zegt Jellema. “Daar kun je wat mee.”

De komende weken gaat de kwaliteitscommissie verder evalueren. Hoe staat het met de proeve van bekwaamheid, de leervraag van leerlingen en leerarrangementen? En wat schieten leerlingen er eigenlijk mee op?

Ton van den Born